

ประเด็นคัดสรรว่าด้วยความท้าทายด้านความโปร่งใสและการตรวจสอบธรรมาภิบาล
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยบนพื้นฐานหลักการกระจายอำนาจ
Selected Issues on Transparency and Accountability Challenges
Good Governance of Thai Local Government Organizations
Based on the Principles of Decentralization

วรฉัตร วรวิวรรณ, * พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, เสกสรรค์ สนวา, และ สุพัฒน์นา ศรีบุตรดี
Worachat Wariwan, * Pongsawut Rachjun, Seksan Sonwa and Suphatthana Sributdee

คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Faculty of Law and Politics Roi Et Rajabhat University

*Corresponding Author Email: Pongsawut007@outlook.com

Received 27/10/2025 | Revised 02/12/2025 | Accepted 02/12/2025

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ปัญหาด้านธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบริบทของการกระจายอำนาจในประเทศไทย ผลการศึกษาประเด็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อด้านความโปร่งใสและการตรวจสอบธรรมาภิบาล พบว่า การขาดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่ครอบคลุม การจำกัดการเข้าถึงข้อมูล กลไกการตรวจสอบที่ไม่เป็นอิสระ ปัญหาความรับผิดชอบตรวจสอบได้ การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิหน้าที่ของตน และการไม่มีส่วนร่วมในการกำกับตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐในท้องถิ่น และ ประเด็นแนวทางการพัฒนาความโปร่งใสและการตรวจสอบธรรมาภิบาล พบว่า ควรจัดตั้งกลไกตรวจสอบที่เป็นอิสระและโปร่งใสการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในฐานะผู้ตรวจสอบ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม ตลอดจนการปรับปรุงกรอบกฎหมายให้รองรับกลไกการควบคุมและตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อค้นพบจากงานวิชาการนี้จะประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อที่ส่งผลต่อประชาชนโดยตรง

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล; ความโปร่งใส; การตรวจสอบ; การกระจายอำนาจ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

Abstract

This academic article aims to analyze governance issues in local government organizations in the context of decentralization in Thailand.

The study examined conditions affecting transparency and accountability in governance and found that these include a lack of comprehensive public information disclosure, limited access to information, non-independent oversight mechanisms, accountability issues, a lack of public understanding of their rights and duties, and a lack of participation in the oversight of local government operations. The study also explored approaches to improving transparency and accountability in governance. Independent and transparent oversight mechanisms should be established, the promotion of the public's role as auditors, the application of information technology to increase efficiency and transparency, the development of the capacity of local government personnel in terms of knowledge and ethics, and the improvement of the legal framework to support more effective oversight and accountability mechanisms.

The findings from this academic work will be beneficial to local government organizations, directly impacting the public.

Keywords: Good governance; transparency; auditing; decentralization; local government organizations

บทนำ

การกระจายอำนาจทางการปกครองในประเทศไทยได้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดหลักการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อให้หน่วยงานในระดับพื้นที่สามารถบริหารจัดการกิจการท้องถิ่นของตนเองได้อย่างอิสระและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละชุมชน ทั้งนี้ การกระจายอำนาจยังมุ่งหวังการส่งเสริมธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไป อย่างโปร่งใสมีความรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้จากทุกภาคส่วน (รศคณธ์ รัตนเสริมพงศ์, 2567)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการกระจายอำนาจจะถูกออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐในระดับพื้นที่ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยยังประสบกับปัญหาด้านความโปร่งใสและกลไกการตรวจสอบ เช่น การขาดระบบเปิดเผยข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ การตรวจสอบภายในที่ไม่เป็นอิสระ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่ในระดับต่ำ จนนำไปสู่การขาดประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ ซึ่งจากรายงานสถานการณ์การทุจริตประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ระบุว่า หน่วยงานที่ถูกกล่าวหาว่ามีการทุจริตมากที่สุด คือหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 1,739 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 44.96 ของเรื่องที่ถูกกล่าวหาทั้งหมดในหน่วยงานภาครัฐ โดยการทุจริตที่พบบ่อยที่สุดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายงบประมาณ การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เช่น ละเลยเพิกเฉยต่อการปฏิบัติตามหน้าที่

กระทำการเกินอำนาจหน้าที่โดยทุจริต และอนุมัติ / ไม่อนุมัติ ใบอนุญาตโดยมิชอบ เป็นต้น (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), 2566)

ดังนั้น การสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบการตรวจสอบได้ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งความโปร่งใส (transparency) จะต้องอยู่บนฐานของความอิสระของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง และข้อมูลที่เปิดเผยต้องมีความถูกต้องและยืนยันได้ รวมถึงต้องมีข้อมูลมากเพียงพอที่จะสามารถใช้ตรวจสอบหรือจับตาการทำงานของผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ ความโปร่งใสยังเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการจัดการปัญหาคอร์รัปชันและการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนการมีความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ (accountability) เป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันว่าการกระทำหรือการตัดสินใจของผู้ที่มีอำนาจ ทั้งที่มาจาก การลงคะแนนเลือกหรือได้รับแต่งตั้ง จะต้องสามารถตรวจสอบได้โดยประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลาย เพื่อเป็นการรับประกันว่านโยบายทั้งหลายจะเป็นไปตามขอบเขตของวัตถุประสงค์ที่กำหนด และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ หากผู้ที่มีอำนาจกระทำการหรือตัดสินใจนี้กระทำทุจริตหรือประพฤติชอบมิชอบ ก็สามารถเอาผิดและให้รับผิดชอบต่อการกระทำหรือการตัดสินใจที่ผิดพลาดและส่งผลเสียได้ (Sam Agere, 2000 อ้างถึงใน ประพิน นุชเปี่ยม, 2562)

สำหรับประเด็นความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยนั้นพบปัญหาหลายประการ เช่น การขาดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่ครอบคลุมการดำเนินการตรวจสอบที่ไม่เป็นอิสระ และการขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงมุ่งนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับความท้าทายด้านความโปร่งใสและการตรวจสอบธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยบนพื้นฐานหลักการกระจายอำนาจอย่างรอบด้าน ซึ่งการนำเสนอแบ่งออกเป็น 4 ส่วน กล่าวคือ ส่วนแรก: ว่าด้วยกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่สอง: ว่าด้วยปัญหาธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่สาม: ว่าด้วยแนวทางการพัฒนาการตรวจสอบและระบบสนับสนุนการสร้าง ความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ส่วนสุดท้าย : เป็นการสรุป

ว่าด้วยกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization)

กระจายอำนาจการปกครอง คือการที่เมืองค์กรซึ่งมีอาณาเขต มีความเป็นอิสระในการปกครองและการบริหารตนเอง มีประชาชน มีอำนาจหน้าที่ มีรายได้ตามกฎหมาย รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ให้บริการด้านต่างๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเองสามารถร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาชุมชน ซึ่งอาจกระทำผ่านตัวแทนของประชาชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2554: 13) ดังนั้น การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการปรับโครงสร้างอำนาจรัฐ เป็นการปรับลดอำนาจของรัฐส่วนกลางลง และเพิ่มอำนาจของท้องถิ่นและภาคประชาสังคม ให้อำนาจรัฐมีความสมดุล มีการจัดความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจและบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การกระจายอำนาจทางปกครอง เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเองอย่างอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐหรือองค์กรใด ๆ ซึ่งช่วยให้การใช้อำนาจในท้องถิ่นเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความหลากหลายตามระดับพัฒนาการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548: 13) การกระจายอำนาจจึงเป็นกระบวนการ

สำคัญที่นำไปสู่การเสริมสร้างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลาย ๆ มิติ โดยธนาคารโลก (World Bank, 1999) มองว่า การกระจายอำนาจช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร การกระจายอำนาจแบ่งออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ การกระจายอำนาจทางการเมือง (Political Decentralization) ซึ่งเน้นการเพิ่มบทบาทของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับพื้นที่ การกระจายอำนาจทางการคลัง (Fiscal Decentralization) โดยเปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้และบริหารงบประมาณได้อย่างอิสระ แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบนโยบายที่โปร่งใส การกระจายอำนาจการบริหาร (Administrative Decentralization) ที่มุ่งเน้นการถ่ายโอนหน้าที่จากหน่วยงานกลางให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารจัดการมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่

2. แนวคิดธรรมาภิบาล (Good governance)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีการกำหนดหลักธรรมาภิบาลไว้ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า (ธีระพล อรุณกลสิกร, 2542: 8 - 10) ดังนี้

2.1 หลักนิติธรรม เน้นการสร้างกฎหมายที่เป็นธรรมและทันสมัย ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมและบังคับใช้อย่างเสมอภาค

2.2 หลักคุณธรรม ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดมั่นในความถูกต้องและดีงาม เพื่อเป็นแบบอย่างแก่สังคม

2.3 หลักความโปร่งใสเน้นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างตรงไปตรงมา และสร้างกลไกให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลได้

2.4 หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในประเด็นสำคัญของประเทศ

2.5 หลักความรับผิดชอบ ส่งเสริมความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

2.6 หลักความคุ้มค่า มุ่งเน้นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

3. แนวคิดความโปร่งใส (Transparency)

ความโปร่งใสเป็นได้ทั้งกระบวนการและสถานะ ที่แสดงให้เห็นถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลสาธารณะ องค์กรสาธารณะ หรือสถาบันที่มีที่มาจากประชาชนสามารถแสดงความรับผิดชอบ ต่อประชาชนได้ ความโปร่งใสสามารถจำแนกได้ใน 2 มิติ คือ 1) ทิศทางความโปร่งใส (Directions of transparency) และ 2) ความหลากหลายของความโปร่งใส (Varieties of transparency) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการกำหนดกรอบและขอบเขตความโปร่งใสได้ในเชิงปฏิบัติ โดยในการจำแนกความโปร่งใสเชิงทิศทาง ความโปร่งใสออกเป็น 2 แกนทิศทาง คือ ความโปร่งใสที่เคลื่อนไหวแนวตั้ง (Vertical transparency) และความโปร่งใสที่เคลื่อนไหวแนวนอน (Horizontal transparency) ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (Heald, 2006, อ้างถึงใน อัมพร อารังลักษณ์, 2565: 16)

ความโปร่งใสแนวตั้ง คือความโปร่งใสจากบนลงล่าง (Transparency downwards) หมายถึง การที่มีสถาบันหรือบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าทำให้ผู้ที่มิอำนาจน้อยกว่าเปิดเผยข้อมูลอยู่เสมอ กล่าวคือ ผู้

ที่มีอำนาจน้อยกว่าต้องดู ตรวจสอบ สอดแนมเพื่อให้เห็นการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น การสอดแนมประชาชนของรัฐบาล และความโปร่งใสจากล่างขึ้นบน (Transparency upwards) หมายถึง การที่มีสถาบันหรือบุคคลที่มีอำนาจน้อยกว่าทำให้ผู้ที่มีอำนาจมากกว่าเปิดเผยข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่คนที่มีอำนาจน้อยสามารถตรวจสอบการดำเนินการ หรือพฤติกรรมของบุคคล องค์กร และสถาบันที่อยู่เหนือกว่า ตัวอย่างก็คือการทำหน้าที่ตรวจสอบของประชาชนต่อรัฐบาลในระบบประชาธิปไตย

ความโปร่งใสแนวนอน จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความโปร่งใสแบบจากภายในสู่ภายนอก (Transparency outwards) หมายถึง การที่สมาชิกในองค์กรหรือสถาบันสามารถรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ข้างนอกองค์กรหรือสถาบันของตนเอง ยกตัวอย่างก็คือ พนักงานของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งสามารถรับรู้เรื่องราวและความเป็นไปของคู่แข่งของตนเอง และความโปร่งใสแบบจากภายนอกมองเข้ามาข้างใน (Transparency inwards) หมายถึง ความโปร่งใสเกิดจากการให้สมาชิกนอกองค์กรหรือสถาบันเห็นข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรม หรือความเป็นไปภายในองค์กรหรือสถาบัน ความโปร่งใสในลักษณะนี้มีความใกล้ชิดกับแนวคิดกฎหมายรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Freedom of Information legislation) เนื่องจากว่ากฎหมายเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลขององค์กรภาครัฐต่าง ๆ

4. แนวคิดความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability)

มีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การเปิดเผย (Disclosure) 2) ความโปร่งใส (Transparency) และ 3) การแก้ไขปรับปรุง (Redress) กล่าวคือ การเปิดเผยเป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ทราบว่าเกิดอะไรภายในองค์กร โดยการรายงานที่ถูกต้องและสม่ำเสมอ ความโปร่งใส จะสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในองค์กรที่สามารถสังเกต ตรวจสอบ และการมีส่วนร่วม สิ่งที่จะนำไปสู่ความโปร่งใส ได้แก่ กระบวนการวางแผนและแผนขององค์กร และการแก้ไขปรับปรุงเป็นการแสดงให้เห็นถึงการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเปิดเผย ความโปร่งใส และการแก้ไขปรับปรุงไม่สามารถสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ด้วยตัวของมันเอง หลักการทั้งสามประการมีความเกี่ยวข้องและพึ่งพาซึ่งกันและกันจึงจะทำให้เกิดความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ การเปิดเผย และความโปร่งใสจะสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันทำให้สามารถตรวจสอบคุณภาพ และความสำเร็จขององค์กร การแก้ไขปรับปรุงเป็นการแสดงให้เห็นถึงการตอบสนองอย่างแท้จริงที่ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมั่นใจว่าองค์กรได้รับผิดชอบในสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (Kuchapski, 2001 อ้างถึงใน สุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์, 2549)

สำหรับในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย การกำกับดูแลความรับผิดชอบตรวจสอบได้ดำเนินการผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น การกำกับดูแลโดยกระทรวงมหาดไทย การตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และการติดตามการใช้งบประมาณโดยสภาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ระบบการกำกับดูแลยังเผชิญปัญหาสำคัญหลายประการ ซึ่งจะได้นำเสนอในประเด็นถัดไป

กล่าวโดยสรุป กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของบทความนี้ มีแนวคิดธรรมาภิบาลเป็นกรอบแนวคิดหลัก โดยมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายอำนาจกับองค์ประกอบย่อยของธรรมาภิบาล ได้แก่ ความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีธรรมาภิบาลนั้นจะขึ้นอยู่กับกลไกการเปิดเผยข้อมูล การตรวจสอบอิสระ และการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้โครงสร้างการกระจายอำนาจที่มีประสิทธิภาพ

ว่าด้วยปัญหาธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการบริการสาธารณะในระดับพื้นที่ อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยยังคงเผชิญปัญหาความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. การทุจริต

ซึ่งถือเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในระบบการปกครองท้องถิ่น โดยปัญหาการทุจริต มักเกิดจาก

1.1 การขาดกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพในระดับพื้นที่ทำให้เกิดช่องโหว่ในการตรวจสอบการทุจริต ตัวอย่างเช่น การขาดการเปิดเผยข้อมูล ด้านงบประมาณและโครงการพัฒนา ทำให้ประชาชนและองค์กรอิสระไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างครอบคลุม

1.2 ปัญหาทุจริตยังเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการแสวงหาผลประโยชน์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการในพื้นที่

1.3 การทุจริตส่งผลให้ทรัพยากรถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด และขัดขวางการพัฒนาที่ควรเกิดขึ้นในระดับพื้นที่ เช่น การดำเนินโครงการที่ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน

นอกจากนี้ ปัญหาการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเกี่ยวข้องการฮั้วประมูลในสัญญาให้จัดทำบริการสาธารณะ การกำหนดราคากลางที่สูงเกินจริงของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมงานเกี่ยวกับการจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคเพื่อการบริการสาธารณะที่ไม่ถูกต้องตามสัญญาอันเป็นการช่วยเหลือผู้รับจ้าง หรือแม้แต่การตรวจสอบการจ้างหรือการตรวจรับงาน ซึ่งจะพบเห็นเป็นกรณีพิพาทและมีการฟ้องคดี ต่อศาลเพื่อให้มีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งศาลมาโดยตลอด โดยมีสาเหตุสำคัญอันเกิดจากเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่เป็นโอกาสในการทุจริต บริษัทเอกชนให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ตนเองได้รับสิทธิในการดำเนินงานโครงการก่อสร้างต่าง ๆ และการขาดกลไกการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ (วรฉัตร วรวิวัฒน์, 2567: 118)

2. การตรวจสอบอ่อนแอ

ซึ่งบทบาทการตรวจสอบโดยสภาท้องถิ่นและประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมและไม่กล้าที่จะตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นของฝ่ายบริหารอันเนื่องมาจากความเกรงใจและเกรงกลัวอำนาจอิทธิพล โดยสภาท้องถิ่นมักถูกลดทอนความเข้มแข็ง ขาดอิสระ และถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร ส่วนประชาชนซึ่งโดยส่วนใหญ่ขาดความรู้และเครื่องมือในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และขาดความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนตามกฎหมายที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบ นอกจากนี้ การตรวจสอบจากภายนอก เช่น จากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง อันเป็นผลมาจากการมีบุคลากรที่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีในประเทศไทยจึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีช่องทางการทุจริตหรือการใช้อำนาจโดยมิชอบ

3. การขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ

ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความสามารถในการตรวจสอบและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยเฉพาะในองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลขนาดเล็ก ซึ่งมักเผชิญปัญหาในด้านกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบ

บัญชีหรือผู้มีความรู้ด้านกฎหมาย ทำให้กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดประสิทธิภาพ โดยในหลายกรณีการตรวจสอบไม่ครอบคลุมหรือไม่ละเอียดเพียงพอที่จะระบุปัญหาต่าง ๆ

นอกจากนี้ ผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งประกอบไปด้วยฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการกำกับตรวจสอบให้เป็นในทิศทางที่ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานตามนโยบายแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและกลไกสนับสนุนเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายดังกล่าวได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม รวมทั้งระบบข้อมูลข่าวสารของทางราชการยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ผู้บริหารขาดแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน (เสนห์ จุ้ยโต, 2567)

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ

ซึ่งยังคงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากข้อจำกัดในด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชนและวัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่น โดยประชาชนไม่ได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองหรือไม่มีโอกาสเข้าถึงข้อมูล และไม่ทราบสิทธิของตนในการเข้าร่วมตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งขาดความโปร่งใสในการเผยแพร่ข้อมูลที่สำคัญ เช่น รายละเอียดงบประมาณหรือโครงการพัฒนาท้องถิ่น ก็ยังเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำก็ยิ่งเปิดช่องให้เกิดการบริหารงานที่ขาดความโปร่งใสหรือมีความเสี่ยงต่อการทุจริต จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดแรงกดดันที่จำเป็นในการดำเนินงานอย่างโปร่งใสด้วยเช่นกัน

ว่าด้วยแนวทางการพัฒนาการตรวจสอบและระบบสนับสนุนการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนาการตรวจสอบและระบบสนับสนุนการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในระดับท้องถิ่น และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าการใช้งบประมาณและทรัพยากรท้องถิ่นได้รับการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยมีแนวทางการพัฒนาการตรวจสอบและระบบสนับสนุนการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. การส่งเสริมการตรวจสอบโดยภาคประชาชน

ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาจดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดมาตรการหรือกฎหมายให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบร่วมที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคประชาสังคมและประชาชนในพื้นที่ โดยคณะกรรมการดังกล่าวควรมีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูล ตรวจสอบเอกสาร และติดตามการใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงมีอิสระในการนำเสนอข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อสาธารณชน

1.2 จังหวัดในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาช่องทางการร้องเรียน และแจ้งเบาะแสการทุจริตเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โดยตรง เช่น การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ ระบบโทรศัพท์สายด่วน กล้องรับความคิดเห็นหรือการยื่นเรื่องด้วย

ตนเอง พร้อมทั้งมีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียนอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการถูกกลั่นแกล้งหรือได้รับผลกระทบทางลบ

1.3 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมตรวจสอบการบริหารท้องถิ่น โดยอาจดำเนินการผ่านช่องทางที่หลากหลาย อาทิ การอบรมเชิงปฏิบัติการ สื่อสาธารณะ เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงกระบวนการมีส่วนร่วม เครื่องมือในการตรวจสอบ และเล็งเห็นความสำคัญของความโปร่งใสในการบริหารงานท้องถิ่น

2. การสร้างกลไกการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายในเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อสร้างระบบการกำกับดูแลที่ดี ลดความเสี่ยงการทุจริต และเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับภาคประชาชน โดยอาจมีการสร้างกลไกดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ อาทิ การจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน การกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ และการสร้างดัชนีชี้วัดผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2.2 พัฒนาระบบการรายงานผลการตรวจสอบแบบเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ แพลตฟอร์มออนไลน์ การจัดทำรายงานที่เข้าใจง่าย และการสร้างช่องทางรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ซึ่งการเผยแพร่รายงานการตรวจสอบต่อสาธารณะจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรวจสอบ รวมถึงเป็นกลไกในการป้องกันและตรวจสอบการทุจริตอีกช่องทางหนึ่ง

3. การสร้างกลไกการควบคุมทางกฎหมาย

อันเป็นการยกระดับการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้

3.1 กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับการกระทำผิด โดยกฎหมายควรระบุรายละเอียดของความผิดอย่างเฉพาะเจาะจง ตั้งแต่การกระทำผิดระดับเล็กน้อยจนถึงการทุจริตขนาดใหญ่โดยกำหนดโทษที่เหมาะสมซึ่งอาจประกอบด้วยโทษทางอาญา โทษทางปกครอง และโทษทางวินัย รวมถึงการริบทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการทุจริต การเพิกถอนสิทธิในการดำรงตำแหน่งราชการ และโทษปรับทางการเงินที่มีมูลค่าสูง กว่าผลประโยชน์ที่ได้รับ

3.2 ปรับปรุงกฎหมายให้หน่วยตรวจสอบมีอำนาจมากขึ้น โดยขยายขอบเขตอำนาจของหน่วยตรวจสอบในการเข้าถึงข้อมูล การสืบสวน และการดำเนินคดี การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน และการสืบสวนกรณีทุจริตข้ามหน่วยงาน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสดอย่างเข้มงวด

3.3 สร้างมาตรฐานจริยธรรมที่เข้มงวด โดยการกำหนดประมวลจริยธรรมที่ระบุแนวปฏิบัติที่ชัดเจน บทลงโทษกรณีฝ่าฝืน และกลไกการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ อาทิ ความซื่อสัตย์ การใช้อำนาจโดยชอบ การรักษาผลประโยชน์สาธารณะ และการหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นต้น

4. การพัฒนาแพลตฟอร์มแสดงข้อมูลงบประมาณ

เพื่อยกระดับความโปร่งใสและประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคดิจิทัล โดยการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางเพื่อเปิดเผยข้อมูลงบประมาณ ซึ่งแพลตฟอร์มกลางดังกล่าว

ควรประกอบด้วยระบบฐานข้อมูลที่สามารถแสดงรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณในระดับโครงการ งบประมาณรายไตรมาส และงบประมาณรายปี พร้อมทั้งมีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบกราฟิกที่ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการตรวจสอบและทำความเข้าใจ นอกจากนี้ ระบบควรมีฟังก์ชันการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน โดยเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถส่งข้อมูลป้อนกลับ รายงานปัญหา หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการได้โดยตรง ซึ่งจะช่วยยกระดับความโปร่งใส ประสิทธิภาพ และความน่าเชื่อถือของการบริหารงานท้องถิ่น

5. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการยกระดับความรู้ และจริยธรรม

อันเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างระบบราชการที่มีประสิทธิภาพและมุ่งเน้นประโยชน์สาธารณะ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

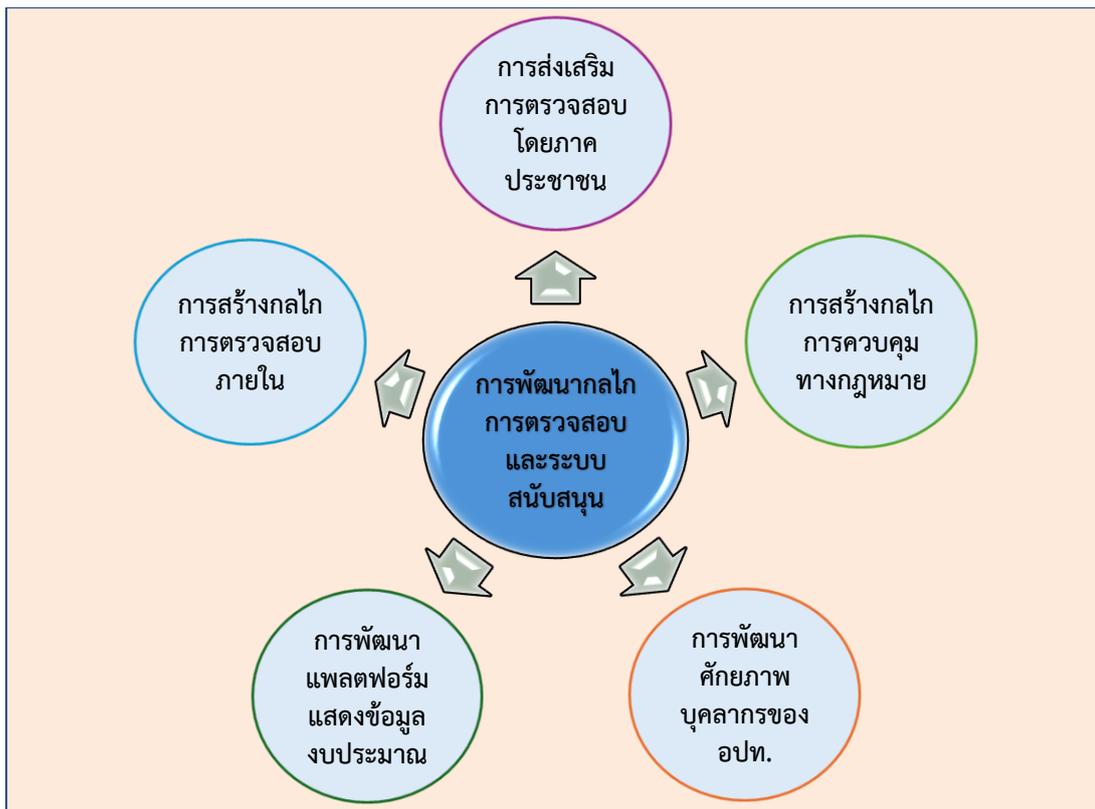
5.1 จัดทำโครงการฝึกอบรมด้านธรรมาภิบาล โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ได้แก่ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จริยธรรมในการปฏิบัติราชการ การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน และกรณีศึกษาการทุจริตที่ผ่านมา โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงจริยธรรม การตัดสินใจอย่างมีหลักการและความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

5.2 สร้างระบบคุณธรรมในการคัดเลือกบุคลากร ซึ่งควรพัฒนาเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมทั้งความรู้ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรม โดยใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย อาทิ การสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์เชิงลึก การทดสอบจิตวิทยา และการตรวจสอบประวัติส่วนตัว และภูมิหลัง ความประพฤติ

5.3 การพัฒนาเส้นทางอาชีพที่โปร่งใสและเป็นธรรม โดยจัดทำเกณฑ์การประเมินผลงาน และการวัดผลจากผลสัมฤทธิ์ของงาน คุณภาพการให้บริการ และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน มีการจัดทำแผนความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน และมีระบบการให้รางวัลและการยกย่องเชิดชูเกียรติสำหรับบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นและมีคุณธรรม อันเป็นการส่งเสริมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความซื่อสัตย์ มุ่งมั่นในการให้บริการ ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล และเป็นที่ยึดถือของประชาชน

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

บทความวิชาการเรื่อง “ประเด็นคัดสรรว่าด้วยความท้าทายด้านความโปร่งใสและการตรวจสอบธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยบนพื้นฐานหลักการกระจายอำนาจ” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 : กลไกการตรวจสอบและระบบสนับสนุนการสร้างโปร่งใสและความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทสรุป

การกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยเป็นกระบวนการสำคัญที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระจายอำนาจการบริหารจากรัฐบาลส่วนกลางไปยังหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใส (Transparency) และความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารงานท้องถิ่นที่มีธรรมาภิบาล (Good Governance) ยังคงเป็นข้อกังวลของการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ การขาดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่ครอบคลุม การขาดกลไกการตรวจสอบที่เป็นอิสระ และการขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ส่งผลให้เกิดช่องว่างที่เอื้อให้เกิดการทุจริตและการใช้อำนาจโดยมิชอบ อีกทั้งยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ การขาดความรับผิดชอบตรวจสอบได้ของผู้บริหารท้องถิ่น รวมถึงปัญหาความไม่เข้มแข็งของสภาท้องถิ่นและการขาดความตระหนักรู้ของประชาชนในบทบาทการตรวจสอบ ยิ่งทำให้ประสิทธิภาพการบริหารงานลดลง

แนวทางเพื่อพัฒนาความโปร่งใสและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมการตรวจสอบโดยภาคประชาชน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ผ่านการจัดตั้งกลไกตรวจสอบร่วมระหว่างภาคประชาสังคมและภาครัฐ การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะผ่านช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ และการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของ

ประชาชนในการตรวจสอบ นอกจากนี้ การเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบภายใน เช่น การกำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติงานที่ชัดเจน การเผยแพร่รายงานการตรวจสอบและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการบริหารจัดการ ประการที่สอง คือ การพัฒนาบุคลากรและทรัพยากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การฝึกอบรมบุคลากรในด้านธรรมาภิบาล การจัดทำเส้นทางอาชีพที่โปร่งใส และการให้ความสำคัญกับคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ การยกระดับความรู้และทักษะของบุคลากร ด้านกระบวนการตรวจสอบและความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น รวมไปถึงการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนต่อการกระทำผิด การขยายอำนาจให้หน่วยตรวจสอบสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมที่เข้มงวด จะสร้างสภาพแวดล้อมของความโปร่งใสและการมีความรับผิดชอบได้

ทั้งนี้ การกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมาภิบาลดำเนินการอยู่ในโครงสร้างและวัฒนธรรมของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในสองมิติสำคัญคือ “ความโปร่งใส” และ “ความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้” ซึ่งความล้มเหลวของกลไกตรวจสอบในระดับท้องถิ่นมีรากมาจากการขาดระบบข้อมูลที่เปิดเผยการตรวจสอบที่ไม่เป็นอิสระ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำ การสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นที่ยั่งยืนจึงต้องอาศัย การปฏิรูปทั้งในระดับกฎหมาย โครงสร้างองค์กร และการพัฒนาเชิงคุณธรรมของบุคลากรท้องถิ่น โดยทำงานร่วมกันเพื่อสร้างระบบตรวจสอบร่วมที่เปิดเผยและรับผิดชอบต่ออย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2554). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ ฯ : วิญญูชน.
- ธีระพล อรุณะกสิกร. (2542). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้าง ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ ฯ : วิญญูชน.
- ประพิน นุชเปี่ยม. (2562). *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก (หน่วยที่ 14)*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2567). *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการบริหารท้องถิ่น (หน่วยที่ 1) (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรฉัตร วรวิวรรณ. (2567). *การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย : อำนาจและหน้าที่ รูปแบบ และประเด็นปัญหา*. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 2(1), 105 - 120.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2548). *นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์. (2549). *องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลการทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยคริสเตียน*. *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 44 : สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร สาขามนุษยศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์*, หน้า 22 - 30.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.). (2566). *รายงานสถานการณ์การทุจริตประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- เสนห์ จ้อยโต. (2567). *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการบริหารท้องถิ่น (หน่วยที่ 7) (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัมพร อารงลักษณะ. (2565). *ตัวชี้วัดหลักความโปร่งใส*. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

World Bank. (1999). *Decentralization: Rethinking government*. World Bank Institute.